

KINGA KRZYMOWSKA-SZACOŃ

Institut Muzykologii KUL

e-mail: kinga.krzymowska@gmail.com

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rt.2018.65.13-18>

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
„TEORIA I PRAKTYKA MUZYKI KOŚCIELNEJ”.
TRADYCJA I WSPÓŁCZESNOŚĆ
INSTYTUT MUZYKOLOGII KUL, 16-17 V 2018 R.

Konferencję otworzył Dziekan Wydziału Teologii, ks. dr hab. Sławomir Nowosad, prof. KUL, wskazując, iż obok naturalnego dla Wydziału Teologii dążenia do zrozumienia prawdy o Bogu i człowieku, dzięki Instytutowi Muzykologii w murach Uniwersytetu obecne jest również dążenie do piękna, którego źródłem jest Bóg. Złożywszy uczestnikom życzenia satysfakcji ze spotkania, ks. Dziekan przekazał głos ks. dr. hab. Piotrowi Wiśniewskiemu, prof. KUL (p.o. Dyrektora Instytutu Muzykologii KUL), który powitał prelegentów, po czym odniósł się do tytułu konferencji podkreślającego specyfikę Instytutu.

W dwóch dniach konferencji zawarto pięć sesji o różnorodnej tematyce, związanej w dużej mierze z głównymi kierunkami badań prowadzonych w Instytucie, tj. muzyką religijną, organoznawstwem oraz etnomuzykologią. Pierwsza sesja, prowadzona przez dr Kingę Strycharz-Bogacz, dotyczyła monodii liturgicznej. Rozpoczął ją ks. prof. dr hab. Ireneusz Pawlak (emeryt. prof. KUL), wygłaszając referat zatytułowany *Kierunki badań nad monodią liturgiczną w Polsce*. Prelegent wskazał możliwość podziału monodii na trzy grupy (chorał gregoriański, śpiewy postgregoriańskie oraz śpiewy w języku polskim powstałe po Soborze Watykańskim II) i przypomniał nazwiska badaczy (ks. J. Surzyński, ks. W. Gieburowski, ks. H. Feicht i in.) oraz główne ośrodki naukowe zajmujące się wskazaną tematyką (takie jak szkoła lubelska i warszawska, a także – w mniejszym stopniu – krakowska oraz – w aspekcie semiologicznym – poznańska). Drugi referat, wygłoszony przez ks. dr. Wiesława Hudka

(Akademia Muzyczna w Katowicach), zatytułowany był *Kategoria piękna na Festiwalu Twórczości Religijnej „Fide et Amore”*. Stanowił on unikatową relację, ponieważ prelegent jest inicjatorem i organizatorem tegoż festiwalu. Ks. Hudek przypomniał, że dla starożytnych Greków kategorie dobra i piękna były nierozdzielnie związane i że tę właśnie ideę, zaznaczoną także w publikacjach Benedykta XVI, stara się propagować podczas omawianych wydarzeń. Dotychczas odbyło się już XI edycji Festiwalu, przy czym niemal każdej z nich towarzyszyły wydarzenia dodatkowe: konferencje poświęcone św. Hildegardzie, konkursy kompozytorskie oraz spotkania autorskie. Prelegent omówił też w skrócie repertuar kilku edycji oraz zaprezentował wybrane przykłady, m.in. *Caritas abungat in omnia* autorstwa św. Hildegardy, dzieło stanowiące fenomen o wyjątkowej sile ekspresji. Ks. dr hab. Rastislav Adamko, prof. KU (Katolícka Univerzita, Ružomberok) przedstawił repertuar śpiewów ku czci Bożego Ciała w referacie *Kult eucharystyczny na podstawie średniowiecznych rękopisów węgierskich* (zamieszczony w bieżącym Roczniku). W dyskusji podsumowującej ks. prof. I. Pawlak podkreślił różnorodność tropów allelujacyjnych przed soborem trydenckim. Dr A. Gładysz wskazał na interesujące zjawisko transpozycji i wykorzystania wyższych dźwięków na terenach znajdujących się na większych szerokościach geograficznych. Ks. W. Hudek podkreślił potrzebę badań ukazujących fenomen muzyki św. Hildegardy na tle chorału gregoriańskiego, zaś ks. prof. Adamko, odpowiadając prof. Yasinovskiemu dodał, że na terenach Słowacji nie odnaleziono żadnych zabytków muzycznych z czasów św. Cyryla i Metodego.

Po krótkiej przerwie kontynuowano tematykę poświęconą źródłom słowackim i węgierskim. Doc. PaedDr. Janka Bednáríková PhD (Katolícka Univerzita, Ružomberok, Słowacja) wygłosiła referat pt. *Obraz kultu świętych węgierskich na podstawie średniowiecznych rękopisów z terenów słowackich, zaś doc. PaedDr. Mgr. art. Zuzana Zahradníková, PhD (Katolícka Univerzita, Ružomberok) – Węgierskie sekwencje o Najświętszej Maryi Pannie w świetle średniowiecznego kultu maryjnego*. Dr Maria Kachmar (Національна Музична Академія України, Lviv) zaprezentowała nieznaną szerzej w Polsce notację kijowską podczas odczytu *Cechy szczegółowe notacji neumatycznej rękopisów liturgicznych Metropolii Kijowskiej w końcowym etapie jej rozwoju u schyłku XVI wieku* (rozszerzone wersje tych prezentacji znalazły się w bieżącym Roczniku). Sesję zakończył referat ks. dr hab. Piotra Wiśniewskiego, prof. KUL, pt. *Melodie prefacji pozamszalných w Pontificale Plocense z XII wieku* (na łamach tegorocznego numeru zamieszczono artykuł dotyczący tego właśnie źródła). Temat ten wzbudził zainteresowanie za sprawą pozaliturgicznego charakteru prefacji, zazwyczaj kojarzonych z Mszą św. W dyskusji padły m.in. pytania o żywotność tradycji maryjnej na Słowacji, źródła związane z tamtejszym klaszturem paulinów oraz o wpływy bizantyjskie widoczne w czeskich rękopisach.

Sesja II, której moderatorem był dr Andrzej Gładysz, zatytułowana została *Tradycja muzyczno-liturgiczna*. Rozpoczął ją prof. dr Jurij Yasinovsky (Український Католицький Університет, Lviv), prezentując referat pt. *Łacińskie wpływy w muzyce cerkiewnej Ukrainy i Białorusi*. Prof. Yasinovsky podkreślił wpływy monodii zachodniej na tradycję muzyki cerkiewnej Ukrainy i Białorusi, wskazując jednocześnie, że w opozycji do dawnej teo-

rii, według której monodia Kościoła kijowskiego rozwinęła się odrębnie, ostatnie badania wskazują, że metryka i melodyka zachowały kształt znany z tradycji bizantyjskiej, różnice dotyczyły zaś przede wszystkim interpretacji chorału oraz form polifonicznych. Mgr Michał Kucharko (Universität für Musik und darstellende Kunst, Wiedeń) w wystąpieniu zatytułowanym *Dlaczego Mozart? Kondycja współczesnej muzyki kościelnej Wiednia*, korzystając z własnego doświadczenia, opowiedział o repertuarze prezentowanym w wiedeńskich świątyniach i jego recepcji, a także o roli, jaką muzyka wielkich mistrzów odgrywa we współczesnej ewangelizacji. Prof. dr hab. Remigiusz Pośpiech (Uniwersytet Wrocławski) wygłosił referat zatytułowany *Specyfika tradycji liturgiczno-muzycznej klasztoru paulińskiego na Jasnej Górze w świetle badań projektu Musica Claromontana*. Ostatnim referatem tej sesji był odczyt ks. dr. Krzysztofa Szegli (Митрополічій Вищій Духовній Семінарії, Lviv) pt. *Tradycja muzyczno-liturgiczna Archikatedry Lwowskiej obrządku łacińskiego w realiach reżimu komunistycznego i w niezależnej Ukrainie*.

Moderatorem ostatniej środowej sesji, zatytułowanej *Twórczość pieśniowa*, był dr hab. Tomasz Rokosz. Znalazły się w niej trzy referaty. Pierwszy z nich, *Pieśni na Boże Ciało w śpiewniku Stanisława Jagodyńskiego (XVII w.)*, zaprezentowany został przez ks. dr. hab. Stanisława Garnczarskiego z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (rozszerzoną wersję referatu zamieszczono w bieżącym Roczniku). Następnie ks. dr Dariusz Smolarek (WSD Pallotynów w Ołtarzewie, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) wygłosił odczyt pt. *Współczesne kompozycje ku czci Bożego Miłosierdzia*, wskazując na żywotność tego kultu w muzyce różnych nurtów. Sesję zakończył referat dr Kingi Strycharz-Bogacz (KUL) pt. *Ludowa recepcja przypowieści o Dobrym Pasterzu w przekazach pieśni z żywej tradycji „Chrześcijanie katolicy, proszę posłuchajcie”*. Prelegentka, przedstawivszy genezę i elementy analizy pieśni, podkreśliła rolę wariabilności w żywej tradycji pieśniowej.

Instytut Muzykologii KUL jest jedyną tego typu jednostką akademicką, łączącą teorię z praktyką muzyczną, czego świadectwem są liczne koncerty pracowników i studentów. Nie inaczej było podczas omawianej konferencji, pierwszy dzień obrad zwieńczył bowiem koncert muzyki religijnej zorganizowany przez Katedrę Dydaktyki Muzycznej w wykonaniu dr hab. szt. muz. Elżbiety Charlińskiej, dr hab. szt. muz. Iwony Sawulskiej oraz mgr Alesii Aleksandrowicz i mgr Anny Barskiej.

Drugi dzień konferencji rozpoczęła sesja *Organy i akustyka wewnątrz*, prowadzona przez dr Kingę Krzymowską-Szacoń. W jej programie znalazły się trzy referaty: *Informacje o organach w inwentarzach diecezji przemyskiej sporządzonych na podstawie Instrukcji z 1933 roku* ks. dr. Andrzeja Widaka z Wyższego Seminarium Duchownego w Rzeszowie (rozszerzona wersja tego odczytu znajduje się na łamach niniejszego pisma), *Wpływ akustyki kościołów na wykonawstwo i wrażenia z odbioru muzyki – próba fizycznego uzasadnienia* o. dr. Juliana Śmierciaka OFM (KUL) oraz *Muzyka kościelna w świetle współczesnego diecezjalnego prawodawstwa organistowskiego w Polsce* dr. Andrzeja Gładysza (KUL). O. J. Śmierciak przedstawił interesujące metody poprawy akustyki świątyni, stosowane w dawnym budownictwie sakralnym (takie jak umieszczanie w odpowiednich miejscach glinianych naczyń),

zaprezentował współczesne technologie oraz podkreślił wagę odpowiedniej konstrukcji wnętrza w aspekcie akustyki. Dr A. Gładysz wskazał, że przy znacznej liczbie organistów zatrudnionych w polskich parafiach dotkliwy staje się brak szczegółowych i przede wszystkim uniwersalnych zasad regulujących ich pracę. Regulaminy i kategoryzacje obecne są jedynie w niektórych diecezjach, co rodzi ogromne rozbieżności w zakresie wymaganych kwalifikacji czy zakresu obowiązków.

Ostatnią sesję (*Inkarnacje piękna muzycznego w liturgii*) poprowadził o. dr Julian Śmierciak OFM, podkreślając wagę piękna w muzyce liturgicznej oraz potrzebę starań o to piękno w muzyce, której odbiorcą jest Bóg. Rozpoczął ją dr hab. Miłosz Aleksandrowicz (KUL) referatem zatytułowanym *Francuska polifonia liturgiczna w XIX wieku. Antoine Hellé i jego Méthode pour l'harmonisation du plain-chant (1867)*. A. Hellé, dziś kompozytor zapomniany, był nagradzany m.in. za swoje fugi autorem traktatów dotyczących przede wszystkim harmonizowania monodii liturgicznej. Warto podkreślić, że jego prace teoretyczne stanowią próbę uwzględnienia zarówno przestrzeni modalnej, jak i tonalnej. Hallé zwracał też uwagę na czystość stylu liturgicznego, co wydaje się szczególnie istotne w kontekście francuskiej praktyki liturgiczno-muzycznej. Dr hab. Beata Bodzioch (KUL) wygłosiła odczyt zatytułowany *Problematyka monodii liturgicznej na łamach czasopisma „Annales Lublinenses pro Musica Sacra”* podkreślając, że wiodącą tematykę stanowią w piśmie badania nad polską monodią liturgiczną. Wskazała na trudności badawcze towarzyszące temu zagadnieniu oraz nazwiska ważne dla rozwoju tego nurtu, m.in. na ks. prof. H. Feichta, ks. prof. J. Chwałka oraz ks. prof. I. Pawlaka. Jako ostatnia referat wygłosiła dr Kinga Krzymowska-Szacon (KUL). W prezentacji *„Źródło wszechmiłości mając przed oczyma”*. *Stabat Mater w twórczości współczesnych kompozytorów polskich* ukazała znaczenie kultu maryjnego w historii muzyki polskiej i przedstawiła istotne, choć mało znane dzieła twórców, takich jak Anna Ignatowicz-Glińska, Grzegorz Duchnowski czy Jan Oleszkowicz.

Konferencję zakończył ks. dr hab. Piotr Wiśniewski, podkreślając potrzebę realizacji tego typu wydarzeń naukowych, dziękując prelegentom oraz słuchaczom, a także wskazując kierunki rozwoju Instytutu. Zwieńczeniem konferencji była uroczysta Msza św., rozpoczynająca zarazem jubileuszowy X Ogólnopolski Zjazd Studentów Muzykologii.